

Transplantationsimmunologi - Bakgrund

Transplantationslaboratoriet

Samarbete

Laboratoriet ingår i samarbetsorganisationen Scandiatransplant där även Danmark, Norge, Finland, Island och Estland ingår.

Ackreditering

Flertalet av laboratoriets analyser är ackrediterade, (se kapitel *Allmänt* och *Analysförteckning*) och granskas regelbundet av European Federation for Immunogenetics (EFI).

Transplantation av organ

Organ kan transplanteras från levande eller avlidna donatorer. Vid transplantation tas hänsyn till donatorns och mottagarens vävnadstyp (HLA) och ABO-blodgrupp.

Analyssortimentet

HLA

På ytan av de flesta celler förekommer markörer benämnda HLA (Human Leukocyte Antigen), vävnadstyp eller vävnadsantigen. HLA-antigenen förekommer i en mycket stor mängd varianter och kan utgöra hinder vid transplantation. Inom transplantationsimmunologin är främst följande HLA-antigen av intresse: HLA klass I (HLA-A, -B, -Cw), HLA klass II (HLA-DR, -DQ och -DP). Varje individ har två olika varianter av dessa antigen, ärvda från vardera föräldern.

Vissa varianter av HLA-antigen är starkt associerade till sjukdomstillstånd, t.ex. HLA-B*27 vid ankyloserande spondylit (Bechterews sjukdom) och reaktiva artrit. Bestämning av dessa HLA-antigen kan då vara en vägledning vid fastställande av diagnos och för bedömning av prognos.

HLA-typning: Analys av DNA för att bedöma vilka HLA-genvarianter som förekommer.

HLA-antikroppar

HLA-antikroppar kan bildas efter kontakt med främmande HLA-antigen i samband med transfusion, graviditet, tidigare transplantation eller genom immunisering via t.ex. tarmbakterier. Antikropparna kan ge upphov till avstötning av transplanterat genom inbindning till det transplanterade organet. HLA-antikroppar kan också ge sämre svar på transfusion av trombocyter samt sällsynt också orsaka transfusionskomplikationer.

HLA-antikroppar (screening och identifiering): Analys för att fastställa om antikroppar mot HLA-molekyler förekommer i patientens serum och vilka HLA-antigen dessa är riktade mot. Analysen utförs främst för att bedöma antikropsstatus på patient inför organ- och stamcellstransplantation samt i vissa fall inför trombocytransfusion och vid utredning av transfusionskomplikationer.

Korstest

Analys för att fastställa om patienten har antikroppar mot donators vävnad som kan orsaka avstötning av transplanterade organ. Analysen utförs inför transplantation och vid misstänkt avstötning.

Chimerismbestämning

Analys för att fastställa om, och i så fall hur mycket, av mottagarens egna blodbildande stamceller som finns kvar efter en stamcellstransplantation.